

LASSE POSER

Voisimme rakastaa enemmän

I

Tämän päivän globaali kapitalismi on luonteeltaan rakkaudenvastaista. Vallitsevat arvot ja instituutiot estävät meitä muodostamasta suhteita, joissa rakkaudelliset eleet olisivat mahdollisia. Äänestäjinä, kuluttajina, prekaareina työläisinä ja oppilaina olemme pakotettuja asettumaan toisiamme vastaan. Kaikkialla vaaniva kauppiaan hymy ei ole viesti rakkaudesta vaan muistutus vallitsevien yhteiskunnallisten suhteiden viheliäisestä luonteesta. Professorin ystävällisyys voi kertoa toiveesta saada oppilas valmistumaan, koska laitoksen tulot ovat riippuvaisia valmistuneiden määrästä. Puolitutun hymyilevä avoimuus saattaa tuntua epärehelliseltä – haluaako hän verkostoitua parantaakseen kilpailuasemaansa epävarmoilla työmarkkinoilla? Kadulla juttelemaan tuleva feissari hymyilee – mutta eivätkö hänen tulonsa riipu uusien lahjoittajien määrästä, hänen hymystään, hänen esittämänsä kahtaalle kumartavan, yhtäältä sinua imartelevan ja toisaalta maailman kaiken pahan pois pyyhkivän rakkauden performanssin onnistumisesta? Ja eivätkö globaalit hyväntekeväisyysjärjestöt selvästikin ole yksi puoli kolikkoa, jonka toisella puolella komeilee jälkikolonialistisen taloussotakoneiston kuva?

Myös ilmiselvän ystävällisten eleiden äärellä joudumme kysymään, jättikö joku käyttämättä toista hyväkseen vain hankkiakseen hyvän mielen ja paremman omantunnon. Ja ilmiselvän epäystävällisistä tilanteista on tullut jo niin arkipäiväisiä, että niitä voi olla vaikea havaita. Toimituksen pikkupomo pakottaa innovoimaan uutta ja pyrkii kasvattamaan lukijakuntaansa pyytämällä paljastamaan kerjäläiset järjestäytyneiksi rikollisiksi. Poliisi estää tuhansien ihmisten mielenosoituksen, koska kaiken on jatkettava niin kuin kaikki on jatkunut ennenkin. Eikä puhuttakaan väkivallasta, ikään kuin valtaa voisi pitää yllä muuten kuin väkisin. Teatteriohjaaja väittää jokaisen ihmislauman tarvitsevan oman laumanjohtajansa. Vuokranantaja kuvittelee, että hänellä on oikeus kiskoa korkoa toisen asumisesta. Opettaja ei halua päästää irti pakkomiellestään ”kantaa vastuuta”, mikä artikuloituu ennaltatietämisenä, itsen eristämisenä muutokselta ja tottelevaisuuden levittämisenä. Mutta voiko rakkaus elää ennalta tietävien, muuttumattomien ja totelemaan pakottavien välisissä suhteissa?

Rakkaudettomien suhteiden vastustaminen ei onnistu yksin. Riistosuhteiden lävistämä, eristetty yksilö voi joko sulkea aistinsa – tai pyrkiä organisoitumaan.

II

Kaupankäynnin kieli levittää jatkuvasti ja joka paikassa niukkuutta ja kurjuutta väittämällä onnen odottavan

aina vasta ostotapahtuman tuolla puolen. Se todistaa meille aidon rakkauden olevan mahdollista vain elokuvissa, julkisuudessa, spehtaakkelissa. Viattomiksi ja epäpoliittisiksi väitetyt urheilukilpailut, luontodokumentit ja viihdeohjelmat toistavat kaikki samaa viestiä: kaiken perusta on kilpailu. Eikä kilpailu ole kilpailu ilman voittajia ja häviäjiä. Tieto siitä, että pyramidihuijaus ei ole systeemimme sivuoire vaan sen järjestäytymisen tapa, ei kuitenkaan komeile iltapäivälehtiemme kansilehdillä.

Mielipidevaikuttajat talousviisaista toimittajiin ja opettajista poliitikkoihin hokevat ihmisen olevan ihmiselle susi ja oman edun tavoittelun olevan kaikkien etu. Parlamenttien vasemmankin laidan edustajat pyrkivät pääasiassa todistelemaan, kuinka oman puolueen politiikka kasvattaisi taloutta toisen puolueen politiikkaa paremmin. Kuka muistuttaisi talouden kasvun läheisestä suhteesta pääomien kasautumiseen? Miksi kasvatkaisimme taloutta, kun on ilmiselvää, että taloutemme palvelee vain kaikkein rikkaimpia ja pakottaa suuren enemmistön tekemään töitä, joiden sisällöt ja tavoitteet ovat heistä riippumattomia? Työstä hyötyjät ovat kadonneet niin korkealle apinavuoren huipulle, että heitä ei enää näy. Jo niin sanottu keskiluokkakkin on päässyt huomaamaan, että hyvän elämän sijaan pääomaa tässä palvotaan. Huolta, niukkuutta, syyllisyyttä ja velkaa ruiskutetaan yhteiskunnan kaikkiin huokosiin kiihtyvällä vauhdilla niin, että rakkaudellisten suhteiden syntymistä ei voi enää jättää sattuman varaan.

Rikkaiden rikastuttaminen ja köyhien köyhdyttäminen on saavuttanut pisteen, jossa rikottu ikkunalasi ainoana tähdellisenä poliittisena eleenä on saanut rinnalleen yhtälön 99 % vs. 1 % ainoana tähdellisenä uuden luokkajaon kuvauksena. Vallitseva kuripolitiikka osoittaa meille eurooppalaisille, että enää emme mekään ole turvassa pääomanpalvontamenojen välittömän väkivaltaisilta seurauksilta. Rakkaudellisten eleiden kasvualustoja ei myrkytetä naamareitta enää vain niin sanotuissa kehittyvissä maissa. Yhteisen pakkolunastaminen etenee kaunistelematta nyt myös siellä, missä ennen kuviteltiin muodostettavan voittajajoukkueita kansojen välisiin kilpailuihin. Yhteisemme muodostuu pian enää yksittäisyysiemme eristyneisyydestä. Velallisina olemme vaarassa menettää käsityksemme ihmisenä olemisen kollektiivisesta ja ennalta määräämättömästä luonteesta.

III

Kuinka kaiken tämän keskellä voidaan puhua rakkaudesta? Rakkaus käännetään muotoon, joka palvelee kilpailua ja eristyneisyyttä. Tällaista rakkautta voi kutsua rakkaudeksi samaan. Silloin rakkaudeksi kutsutun pii-

rissä tapaillaan vain sitä, mikä on samaa, valmista, muuttumaton. Rakastettua vaaditaan täyttämään ennalta määrätty rooli tai tehtävä.

Tällöin elämä pysähtyy ja jäljelle jää vain samuuden vartijoiden mustasukkainen tuijotus. Rakkaus pelkistetään toistoiksi, suorittaviksi eleiksi, joiden tarkoitus on ylläpitää järjestystä ja sinetöidä muuttumattomuus – vannottiin siinä sitten jumalan, rodun, lajin, sukupuolen tai auktoriteetin nimeen.

Uusia maailmoja ei rakenneta, mikään tai kukaan ei muutu.

On selvää, että emme enää voi kutsua rakkaudeksi sitä, mikä on paljastunut vaimojen kotiorjuutta tukeväksi salajuoneksi. Tai sitä, minkä avulla kolonisoijien pehmeä siipi on pyrkinyt pitämään kolonisoitunsa otteessaan.

IV

Tarvitsemme rakkautta, jossa emme epäröi heittäytyä olemisen tyhjyyteen, tulevaisuuden reunalle. Tarvitsemme tarinoita, jotka rakentuvat tarinan poissaolon ympärille ja tekevät tilaa uusien tarinoiden tulemiselle. Vain tarinoita, joita ei kirjoiteta jumalan perspektiivistä, voidaan tarkastella katsomatta ylöspäin. Tarvitsemme rakkautta, joka syntyy tietämättömyydestä.

Mainosten tarinat eivät jätä mitään arvailujen varaan. Mainoskielen ympäröimä ihminen joutuu kohtaamaan umpikujan, jossa toiminta on tyypistettävä kuuliaisesti ennalta tehtyjen päätösten tottelemiseksi. Mainosten kieli tuhoaa rakastamisen mahdollisuuksia väittämällä maailman olevan jo tehty. Valinnat on tehty jo tuotannossa.

Koneet ja byrokraatit tekevät ihmisten tuottaman elävän informaation kuolleeksi. Metropolin informaatio-kierrossa kaksi suonta on ylitse muiden: kuriin ja tottelevaisuuteen pakottava hallinnon kuollut kieli ja elävän informaation vaihto, joka edellyttää yhteistä toimintaa ja kieltäytymistä tottelevaisuudesta. Mainokset ovat riippu-

vaisia iskulauseista kuin pääoma on riippuvainen elävästä työstä.

Rakkaus eroilla eksperimentoimisena muuttaa rakkauden kuoleman odottajien viharakkaudesta elämän tekijöiden rakkausrakkaudeksi.

V

Rakkauden piiriin rakennetut kahtiajaot eivät ole totta. Voimme rakastaa sekä tuttua että uutta. Meidän ei tarvitse tehdä eroa eroottisen ja ei-eroottisen rakkauden välille. Rakkaudessa syntyy toimijuuksia, jotka ylittävät spontaanisuuden ja proletariaatin diktatuurin välisen kuilun; jotka kykenevät elämään ilman managereita ja johtajia, konstituoimaan todellisuutta tässä ja nyt. Rakkaus on muuttuva rituaali, jonka avulla rakennetaan uusia suhteita.

Meidän ei tule odottaa vallankumouksen jälkeistä aikaa, jolloin ihmissuhteet spontaanisti muuttuisivat rakkaudeksi. Emme tarvitse rakastavan ihmisyytemme löytymiseksi proletariaatin diktatuuria, jonka aikana opimme hiljalleen ottamaan elämän omiin käsiimme.

Yksilöllisen kärsimyksen aiheuttama kapina avaa jo yksinäisessä vastarinnassaan väylän kohti yhteistä. Kun käänämme selkämme idealle vallitsevasta järjestyksestä, kun teemme vastarintaa vallitsevaa järjestystä kohtaan, avaamme itsemme toisille ihmisille. Rakkaus auttaa vapautumaan hegemonisten rationaalisuuksien raameista, mikä on ehto uusien maailmojen autonomiselle rakentamiselle. Rakkaus on muutosta ja toimintaa. Se ei ole passiivinen tunne, jota kokee yhtä paljon muutosta vihaava kuin palvelijoita rakastava porvarillinen yksilö.

Elämä on luomisen hetki, jota seuraa toinen luomisen hetki, aina, loputtomasti, koska ihminen on näiden luovien hetkien moninaisuus, väkijoukko, joka on punottu yhteen rakkauden kielellä.

